

Gübreçiler Cumhurbaşkanına Gidiyor

► Bomba yapımında kullandığı gerekçesiyle nitratlı gübrelerin yasaklanması tarımda verimi düşürecek, gübreçileri de zorlayacak

► “Kimyevi gübreden vazgeçilmesi, büyük verim düşüşlerine razı olmazsanız mümkün değil”

Türk tarımı nitratlı gübrelere yönelik satış yasağı nedeniyle önümüzdeki yıl ciddi bir verimlilik sorunuyla karşılaşabilir. Tarımda kullanılan kimyevi gübreler içinde önemli payı olan nitratlı gübrelere patlayıcı madde yapımında kullanıldığı gerekçesiyle getirilen satış yasağıyla zora giren gübreçiler, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Başbakan Binali Yıldırım ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Faruk Çelik’in kimyasal gübrelerin yasaklanacağı yönündeki açıklamaları iyice sıkıştı.

Türkiye’de yılda ortalama 5,5 milyon ton gübre tüketiliyor. 2015 yılı verileri ile gübre üretimi 3 milyon 674

Gübreçiler
Cumhurbaşkanına
Gidiyor 15

Akhisar Zeytin
Festivali'nde Prim
Vurgusu 18

İkinci Nesil Atağrı 20

Konut Almanın
Alternatif Yolu 22

anlatıyor.

Hem Çin'de hem de Türkiye'de TAB Gıda bünyesindeki Burger King restoranlarının sayısının 650'şer olduğunu söylüyor Dikici. Hedef ise 2020 yılına kadar Çin ve Türkiye'deki restoran sayısını yaklaşık 3 bine, yaklaşık 300 olan subfranchise sayısını ise bin 200'e çıkarmak. Bu hedefe ulaşmak için öngörülen yatırım miktarı 800 milyon dolar. Türkiye'deki Burger King ekosisteminde tüm hammaddeler şirkete ait tesislerden temin ediliyor. Son olarak Şubat ayında Amasya'da devreye giren et fabrikasıyla en önemli hammadde olan et de bünyeden temin edilmeye başlanmış. Yatırım Ata Grubu tarafından gerçekleştirilen Ekur Et Entegre Tesisi 92 bin metrekare toplam arazi üzerine, 38 bin metrekare kapalı alan olarak inşa edilmiş. Yılda 30 bin ton et üretimi yapılacak olan tesis, bölge halkını çiftçiliğe teşvik etmenin yanı sıra ortalama bin haneye de iş imkanı sağlıyor.

TAB Gıda Çin'de, nişasta kaplanmış patates dışında Burger King'in hammaddeleri yerel üreticilerden temin ediliyor. Asya Pasifik bölgesinin tümüne olduğu gibi Çin'deki Burger King'e de nişasta kaplı patates TAB Gıda'nın Afyon'daki tesislerinden gidiyor. Bunun nedeni ise bölgeye en yakın nişasta kaplı patates üreticisinin Türkiye'de olması. Caner Dikici, TAB Gıda'nın bölgeye her yıl 20 milyon dolar değerinde 20 bin ton patates ihraç ettiğini anlatıyor ve ekliyor: "Hammadde maliyetimiz, kendimiz ürettiğimiz halde Çin'e göre hayli yüksek."

Çin'de ısrarla ana ürünü koruduklarını söyleyen Dikici, "Hamburger seviyorlar" diyor. Bu sözler TAB Gıda'nın Çin'de, Türkiye'deki gibi özel ürün geliştirmede anlamına geliyor. Çinliler, yeni ürünlerle Burger King'in menüsünü her yıl küresel düzeyde yüzde 20 oranında yenilemesiyle tanışıyor.

Burger King, Türkiye'de bu yıl paket servis işi hızla büyümüş. CEO Caner Dikici bunun iki nedeni olduğunu anlatıyor:

"Birinci neden, insanların artık pek evlerinden dışarı çıkmak istememesi. Evden sipariş vermeyi tercih ediyorlar. İkinci neden ise bizim sipariş süresini kısaltacak bir inovasyonu devreye sokmamız. Motorculardaki akıllı telefonlara yüklediğimiz bir yazılımla hizmetin

hızını artırmayı başardık. Bu da çok katkı yaptı paket servis işinin büyümesine. Maç zamanında satışlarımız yüzde 25'e ulaşıyor. Çin'de de paket işi hızlı büyüyor."

Çin'de paket servisi işini online satış şirketleri yürütüyormuş. Baidu, Meituan ve Eleme adlı bu şirketler binlerce çeşit ürünün yanı sıra aldıkları Burger King siparişini de son bir yıldır müşterilere ulaştırıyorlarmış.

Tavuk restoranı Popeyes'ın dükkan sayısı 160'ı geçmiş ve hızlı büyüme devam ediyormuş. Arby's, Global Arby's'den "Hızlı Büyüyen Ülke" ödülü almış ve şu an 50'den fazla restorana ulaşmış. Pizzanın büyük şehirler dışında pek gitmediğini belirten Dikici, Sbarro'da bu nedenle yatay bir büyüme görüldüğünü belirterek, "Sbarro'da paket servisi yok. Bu da bir etken" diyor.

Kendi geliştirdikleri Usta Dönerci'yi anlatırken pek keyifli görünüyor: "Döner çok iyi gidiyor. Dönerci'de önemli bir inovasyona imza attık. Geleneksel döner lezzetini hızlı servis anlayışıyla sunmaya başladık. Yoğurtlu et dönerimizi 3 dakikada servis ediyoruz. Şimdiden 60'dan fazla dükkanımız var. Her yere yayılıyor, özellikle AVM'leri izliyoruz. Dışarıda ilk dükkanı Makedonya'ya açtık. Sırada Gürcistan var. Çünkü orada yürüyen operasyonlarımız var. Turquality'ye başvurduk, Avrupa'ya yayılacağız. Öncelikle Almanya ve İngiltere'de açacağız. Almanya'daki döner üreticileriyle görüşmelere başladık şimdiden. Çin'de de pek tabii ihmal etmeyeceğiz."

2016'da asgari ücretin bin 300 TL'ye yükseltilmesi, sahada çalışanlarının önemli bölümü asgari ücret alan TAB Gıda'da maliyetleri önemli oranda artırmış. Fiyatları enflasyon oranında artırmak da mümkün olmayınca ciro çok artmasına rağmen, işin kâr cephesinde aynı performans elde edilememiş.

TAB Gıda'nın bu yılki en önemli tüketici dostu girişimi ise her ürünün mutfağını halka açtığı ve tüketicilerin ellerindeki akıllı telefonlarla girebilecekleri "Ne Yediğini Bil" platformu olmuş. Dikici bu konuda şunları söylüyor:

"Bizler 7 gün 24 saat süren bu mesajın tüm süreçlerini müşterilerimizle paylaşacağımız bir platform yaratma ihtiyacı hissettik. İstedik ki halkımızın

aklında en ufak bir soru işaretine bile yer bırakmayacak şekilde, mutfağımız herkese açık olsun. Ne Yediğini Bil platformu işte tam da bu beklentiye yönelik olarak ortaya çıktı. Hijyen standartlarına uygun olarak üretim yaptığımız her parti ürünün, üretimden tüketime uzanan hikayesinde merak edilen tüm sorulara yanıt vermek istedik. Öyle inanıyorum ki Ne Yediğini Bil platformu milyonlarca müşterimizin bize olan ilgisini, beğenisini, taleplerini, eleştirilerini takip edebileceğimiz dinamik bir yapı olacak."

—Ruhi Sanyer

Sözün Özü: TAB Gıda'nın yüksek performansında iyi yönetimin, yeni restoranların, inovatif tekniklerin yanı sıra ekonomideki yavaşlamanın da etkili olduğu anlaşılıyor. Çünkü tüketici böyle dönemlerde düşük fiyatlı alternatiflere yöneliyor.

Tarım

Gübreçiler Cumhurbaşkanına Gidiyor

► Bomba yapımında kullandığı gerekçesiyle nitratlı gübrelerin yasaklanması tarımda verimi düşürecek, gübreçileri de zorlayacak

► "Kimyevi gübreden vazgeçilmesi, büyük verim düşüşlerine razı olmazsanız mümkün değil"

Türk tarımı nitratlı gübrelere yönelik satış yasağı nedeniyle önümüzdeki yıl ciddi bir verimlilik sorunuyla karşılaşabilir. Tarımda kullanılan kimyevi gübreler içinde önemli payı olan nitratlı gübrelere patlayıcı madde yapımında kullanıldığı gerekçesiyle getirilen satış yasağıyla zora giren gübreçiler, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Başbakan Binali Yıldırım ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Faruk Çelik'in kimyasal gübrelerin yasaklanacağı yönündeki açıklamalarıyla iyice sıkıştı.

Türkiye'de yılda ortalama 5,5 milyon ton gübre tüketiliyor. 2015 yılı verileri ile gübre üretimi 3 milyon 674

Sirketler/Sektörler

◀ bin ton. İthalat 2 milyon 736 bin ton, ihracat ise 250 bin ton. Hammadde bakımından yüzde 90'ı dışa bağlı olan gübre tüketiminde, kimyevi gübrelerin payı yüzde 99.

Türkiye kimyevi gübre pazarında nitrath gübrelerin payı ise yüzde 30-35 civarında; yani 2 milyon tona yakın. Ülkemizde yaygın olarak kullanılan 3 çeşit nitrath gübre var: Yüzde 33 azot içeren amonyum nitrat, yüzde 26 azot içerikli kalsiyum nitrat ve yüzde 21 içerikli potasyum nitrat.

Nitrath gübrelerin yasaklanmasıyla bir kısmı üretimi durduran, bir kısmı da azaltan kimyevi gübre üreticileri ürünlerinin patlayıcı testine tabi tutulmasını istedi. Temmuz ayında TÜBİTAK'ta (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Kurumu) yapılması planlanan testler FETÖ'nün (Fetullahçı Terör Örgütü) darbe girişimi nedeniyle gerçekleştirilemedi. Kimyevi gübre üreticilerinin istediği testler ancak 3 Kasım'da yapılabildi. Gübre üreticisi firmaların temsilcilerinin de yer aldığı testlerde, patladığı herkes tarafından kabul edilen yüzde 33 azot içerikli amonyum nitrat gübresi teste tabi tutulmadı.

Yüzde 26 azot içerikli nitrath gübreler de test edildi ve patladı. Yüzde 21 içerikli potasyum nitrath gübrelerden ise sadece **Toros Gübre**'nin ürettiği gübre patlamadı. Ancak gübre üreticileri patlayıcı testinin usulüne uygun yapılmadığını iddia ederek şunu anlatıyor:

"Türkiye'de benzeri işlemlerde TSE'nin (Türk Standartlar Enstitüsü) TS 836 patlatma testi kullanılır. Mazot emdirilecek materyal alınır, bir plastik tübe konur. Ardından da mazot emdirdikten sonra fünye ile patlatılır. Halbuki TÜBİTAK'taki patlatma testinde tüpe zaten patlayıcı özelliği bilinen C4 de eklendi. Bu yanlış bir uygulama."

Toros Gübre'nin yüzde 21 azot içerikli gübresinin patlamamasının nedeni ise şirketin Ar-Ge Bölümü'nün geliştirdiği ve gübreye eklediği "sır madde." Gübreciler TÜBİTAK'ın raporunun Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na ulaşmasını ardından şimdilik **Toros Gübre**'nin ürettiği ve diğer şirketlerin de bir miktar yatırımla üretebileceği yüzde 21 azot içerikli potasyum nitrat gübresinin satışına izin verilebileceğini ve hükümet ikna edilirse yüzde 26 içerikli kalsiyum nitrat gübresi için de yeşil ışığın yanabileceğini tahmin ediyor. Gübreciler usule

uygun bir patlatma testinin yüzde 26 azot içerikli kalsiyum nitrat gübresini de temize çıkartacağını söylüyor ve terörün inanılmaz boyutlarda olduğu Pakistan, Afganistan ve Somali gibi ülkelerde bile bu gübrenin kullanımının serbest olduğunu ifade ediyor.

Yüzde 26 azot içerikli gübre kullanımına izin verilmemesi durumunda önümüzdeki yıl özellikle buğday ve mısır gibi ürünlerde ciddi verim düşüşü ile karşılaşılacak. Çünkü kalsiyum nitrat gübresinin sağlama cağı verimi, içinde daha çok dolgu maddesi bulunan yüzde 21 azot içerikli potasyum nitrat gübresine göre ulaşmak için çiftçiler toprağa daha fazla gübre atmak zorunda kalacak, daha fazla para harcayacak ve yoğun bir gübre bombardımanı ile karşılaşacak olan tarım arazileri bitap düşecek.

İşin bir başka can sıkıcı yanı da yüzde 21 azot içerikli potasyum nitrat gübresinin Türkiye'nin ihtiyacını karşılayacak düzeyde üretilmemesi. Bu durumda ithalat daha da artacak. İthalat konusunda akla ilk gelen ülke Rusya. Yaklaşan kriz çiftçiye henüz yansımada. Çünkü Ekim ve Kasım aylarının kurak geçmesi nedeniyle buğday ekimi gecikti. Ancak beklenen yağmurlar gecikmeli de olsa başladı. Buğday ekimi önümüzdeki günlerde başlayacak ve üretici Ocak'tan itibaren nitrath gübrelere ihtiyaç duyduğunda asıl kriz o zaman kapıyı çalacak. TL'nin değer kaybı nedeniyle fiyatı artan gübre, ithalat yapacağımız ülkelerin fırsatçılığı

nedeniyle daha da pahalı hale gelecek.

Kimyevi gübre üreticileri hem bu konuyu anlatmak, hem de organik gübre konusundaki yanlış bilgileri giderme konusunda bilgi vermek için Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile görüşmek için randevu almaya karar verdi.

Organik gübre konusunda ise değil Türkiye'nin, tüm AB ülkelerinin atıklarının ülke tarımının ihtiyacını karşılamasının mümkün olmadığını ifade ediyor ve şöyle konuşuyorlar:

"Organik gübre, kimyevi gübrenin destekleyicisi olabilir. Ancak yerini alamaz. Bugün Türkiye'de 1,5 milyon azotlu kimyevi gübre kullanılmaktadır. Organik madde içindeki azot miktarı yüzde 1'dir. Aynı verimi organik maddeyle elde etmeye kalksanız, 75 milyon ton organik maddeye ihtiyacınız var. Organik maddede nem oranı yüzde 50 olduğu için ihtiyacınız olan miktar 150 milyon tona yükseliyor. Bu yalnızca azot bazı. Magnezyum, fosfat gibi maddeleri de göz önüne alırsak bir o kadar daha organik maddeye ihtiyaç var. Türkiye'de belediyelerin topladığı atık miktarı 30 milyon ton. Bunun 15 milyon tonu organik madde. Yüzde 60'lık bölümü kompost olabilir. Bu da 9 milyon ton eder. İşte hesap ortada. Kimyevi gübreden vazgeçilmesi, büyük verim düşüşlerine razı olmazsanız mümkün değil." —**Ruhi Sanyer**

Sözün Özü: TÜBİTAK'ın C4'lü patlatma testi, nitrath gübre satışlarında yasağın devamını beraberinde getirebilir. Bu durumda da tarım ürünlerinde verim düşüşü kaçınılmaz olabilir.